

T.C.
Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı

Karar No : 514
Karar Tarihi : 23/11/2013

Türkiye Ziraat Odaları Birliği tarafından Kurulumuz Başkanlığına gönderilen 31/10/2013 tarihli ve 3676 sayılı yazıda; Ziraat Odalarının, Anayasa'nın 135. maddesi kapsamında 6964 sayılı Kanun ile kurulan kamu kurumu niteliğinde meslek odası olduğunu, Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin de aynı kanun ile kurulmuş meslek üst kuruluşu olduğunu, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun "Adaylık için görevden çekilmesi gerekenler" başlıklı 5980 sayılı Kanun ile değişik 18. maddesinin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetim ve denetim kurulu üyelerinin, kanunda belirtilen süre içerisinde görevlerinden istifa etmedikçe aday olamayacakları ve aday gösterilemeyecekleri şeklinde düzenlendiğini, Yüksek Seçim Kurulunun 28/9/2013 tarihli ve 400 sayılı kararı ile 2839 sayılı Kanunun 18. maddesinin getirdiği bu istifa zorunluluğunun, 30 Mart 2014 tarihinde yapılacak olan Mahalli İdareler Seçiminde aynen uygulanacağına karar bağlandığını, bu durumda, gerek odaların, gerekse Birliğin Yönetim Kurulu üyelerinden 30 Mart 2014 tarihinde yapılacak olan Mahalli İdareler Seçiminde aday olmak isteyenlerin en geç 1 Aralık 2013 tarihine kadar buldukları görevlerinden istifa etmeleri gerektiği hususunda Kurumları bünyesinde gerekli uyarının yapıldığını, ancak 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu'nun 13. maddesinde, Birliklerin ürün veya ürün grubu bazında ulusal düzeyde merkez birliği şeklinde örgütlenebileceğinin düzenlendiğini, bu yasal düzenleme kapsamında, mahalli olarak kurulan tarımsal üretici birlikleri ve ulusal düzeyde kurulan merkez birliklerinin organlarında görev alan oda yöneticileri ile tarımsal kooperatif birliklerinin (Marmarabirlik, Karadenizbirlik, Çukobirlik, Pankobirlik vb.) organlarında görev alan oda yöneticilerinin bu görevlerinden istifa edip etmeyecekleri hususunda tereddüt hasıl olduğunu, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 5980 sayılı Kanun ile değişik 18. maddesinde yer alan "... kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar, kamu bankaları ile üst birliklerin ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortakların yönetim ve denetim kurullarında görev alanlar ..." şeklindeki düzenlemedeki üst birlikler kavramının, bu kavramdan önce gelen "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve kamu bankaları"nın üst birliklerini mi, yoksa bunlardan ayrı bir kurumu mu ifade ettiği hususunda tereddüt oluştuğunu, bu nedenle, kanunun adaylık için getirdiği istifa zorunluluğunun, 5200 sayılı Kanun kapsamında ulusal düzeyde kurulan üretici birlikleri ile tarımsal kooperatif birliklerinin yönetim ve denetim kurulu üyelerini kapsayıp kapsamadığı hakkında görüş bildirilmesi istenilmiş olmakla, konu incelenerek;

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

İstem; 5200 sayılı Kanun kapsamında ulusal düzeyde kurulan üretici birlikleri ile tarımsal kooperatif birlikleri yönetim ve denetim kurulu üyelerinin, 30 Mart 2014 tarihinde yapılacak olan Mahalli İdareler Seçiminde aday aday/aday olmak istedikleri takdirde, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 5980 sayılı Kanun ile değişik 18. maddesi gereğince, görevlerinden ayrılmalarının gerekip gerekmediğine ilişkindir.

6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu'nun 1. maddesinde; "Ziraat odaları, bu Kanunda yazılı esaslar uyarınca meslek hizmetleri görmek, çiftçilerin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, çiftçilik mesleğinin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak, meslek disiplin ve ahlâkını kollayıp gözetmek, çiftçilikle iştigal edenlerin meslekî hak ve menfaatlerini korumak amacıyla kurulan, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır.",

5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu'nun;

1. maddesinde; "Bu Kanunun amacı; üretimi talebe göre plânlamak, ürün kalitesini iyileştirmek, kendi mülkiyetine almamak kaydıyla pazara geçerli norm ve standartlara uygun ürün sevk etmek ve ürünlerin ulusal ve uluslararası ölçekte pazarlama gücünü artırıcı tedbirler almak üzere tarım üreticilerinin, ürün veya ürün grubu bazında bir araya gelerek, tüzel kişiliği haiz tarımsal üretici birlikleri kurmalarını sağlamaktır.

Bu Kanun; tarımsal üretici birliklerinin kuruluşu, işleyişi, yönetimi, görevleri ve denetimine ilişkin hükümleri kapsar.",

13. maddesinin birinci fıkrasında; "Birlikler ürün veya ürün grubu bazında ulusal düzeyde merkez birliği şeklinde örgütlenebilir."

hükümlerini içermektedir.

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun "Adaylık için görevden çekilmesi gerekenler" başlıklı 5980 sayılı Kanun ile değişik 18. maddesinde; "Hakimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyeleri, kamu kurumu ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, aday olmak isteyen belediye başkanları ve subaylar ile astsubaylar, aday olmak isteyen siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar, kamu bankaları ile üst birliklerin ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanlar genel ve ara seçimlerin başlangıcından bir ay önce seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde yenileme kararının ilanından başlayarak yedi gün içinde görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça adaylıklarını koyamazlar ve aday gösterilemezler." hükmüne yer verilmiştir.

2839 sayılı Kanun'un 18. maddesi hükmü gereğince, 30 Mart 2014 tarihinde yapılacak olan Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde aday olabilmek için kanun gereği çekilmesi veya görevlerinden ayrılması gerekenlerin çekilme veya görevlerinden ayrılma isteğinde bulunma tarihleri, Kurulumuzun 28/9/2013 tarihli, 2013/400 sayılı kararı ile detaylı olarak düzenlenmiş ve anılan karar, 4/10/2013 tarihli, 28785 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Öncelikle, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18. maddesinde yer alan "üst birlikler" kavramının, bu kavramdan önce gelen "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve kamu bankaları"nın üst birliklerini mi, yoksa bunlardan ayrı bir kurumu mu ifade ettiği hususunun açıklığa kavuşturulmasında zorunluluk bulunmaktadır.

Bu amaçla, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nca 8/4/2010 tarihinde kabul edilen ve 10 Nisan 2010 tarihli, 27548 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5980 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18. maddesini değiştiren 29. maddesinin genel ve madde gerekçelerini incelemek ve kanun koyucunun bu maddedeki "üst birlikler" kavramını ne amaçla madde metnine ilave ettiğinin bilinmesi gerekmektedir.

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18. maddesinde değişiklik yapılması hakkındaki 5980 sayılı Kanun'un 29. maddesinin "Genel Gerekçesi"nde;

3069 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliğine seçilenlerin Devlet ve diğer kamu tüzelkişilerinde ve bunlara bağlı kuruluşlarda; Devletin veya diğer kamu tüzelkişilerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak katıldığı teşebbüs ve ortaklıklarda; özel gelir kaynakları ve özel imkanları kanunla sağlanmış kamu yararına çalışan derneklerin ve Devletten yardım sağlayan ve vergi muafiyeti olan vakıfların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alamayacakları, vekili olamayacakları, herhangi bir taahhüt işini doğrudan veya dolaylı olarak kabul edemeyecekleri, temsilcilik ve hakemlik yapamayacaklarının hüküm altına alındığı, 3069 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi seçilmeden önce bu Kanunla yasaklanan herhangi bir yükümlülük üstlenmiş bulunan üyelerin mevcut durumlarını altı ay içinde bu Kanuna uygun hale getireceklerinin belirtildiği,

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'na göre aday olacak yada gösterilecek kamu görevlilerinin, siyasi parti yöneticilerinin ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının görevlerinden ayrılmaları gerekirken, özü itibarıyla kamu görevi yapan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanların görevden ayrılma zorunluluğunun bulunmadığını, hatta 3069 sayılı Kanunla milletvekili seçildikten itibaren görevlerinden ayrılmaları için kendilerine altı aylık bir süre tanındığını, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görevli adayların, kurumlarının teşkilat ve imkanlarını seçimlerde kullandığını, bu durum haksız rekabete yol açtığı, milletvekili seçilemeyenlerin görevine devam etmesi halinde buldukları kurumu siyasallaştırdığı, temsil kabiliyetini zayıflattığı, milletvekili seçilenlere tanınan altı aylık süre ile de özellikle bu kurumların başkanlıklarından gelenler için yeni yönetim kurulunu tanzim etme, bir nevi o kurumda varlığını devam ettirme yolu açıldığı,

Kanun teklifi ile aday olmak isteyen yada aday gösterilecek kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanların da, aday olacak yada gösterilecek kamu görevlileri, siyasi parti yöneticileri ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları gibi görevlerinden ayrılmalarının amaçlandığı,

ifadelerine yer verilmiştir.

Yukarıda belirtilen gerekçede de ifade edildiği üzere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar, kamu bankaları ile üst birliklerin ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanların, aday olmaları halinde, kurumlarının teşkilat ve imkanlarını seçimlerde kullandığı, bu durumun haksız rekabete yol açtığı, seçilemeyenlerin görevine devam etmesi halinde buldukları kurumu siyasallaştırdığı ve temsil kabiliyetini zayıflattığı belirtilmiştir. Dolayısıyla, kanun koyucunun, kamuoyunu etkileyip, yönlendirebilmeleri nedeniyle, üst birliklerde görevli olan ve irade açıklamasında bulunmaya yetkili olanların mesleklerini seçilme avantajı olarak kullanmaktan kaynaklanan eşitsizliği bu hükümlerle gidermeye çalıştığı şüphesizdir. Kaldı ki, demokratik toplum düzeni gereklerine uygun bir seçimin yapılabilmesi, adayların eşit bir biçimde yarışmalarına olanak sağlayan bir ortamın oluşturulması koşuluna bağlıdır. Bu durumda, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18. maddesinde yer alan "üst birlikler" kavramının, bu kavramdan önce gelen "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve kamu bankaları"nın üst birliklerini değil, müstakil üst birlikleri kapsadığının kabul edilmesi gerekmektedir.

2839 sayılı Kanun'un 18. maddesinde yapılan değişiklikle ilgili kanun teklifinde "...kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ..." ifadesi yer almakta iken, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapılan görüşmeler sırasında, "... sendikalar"dan sonra gelmek üzere "kamu bankaları ile üst birliklerin" ifadesi eklenmiştir. Madde metnine bir bütün olarak bakıldığında, "kamu bankaları ile üst birlikler" in diğerlerinden bağımsız oldukları açıkça anlaşılmaktadır.

Bu nedenle, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18. maddesinde yer alan "üst birlikler" kavramının, bu kavramdan önce gelen "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve kamu bankaları"nın üst birliklerini değil, müstakil üst birlikleri kapsadığı dikkate alındığında, 30 Mart 2014 tarihinde yapılacak olan Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde, müstakil olarak kurulmuş üst birliklerin yönetim ve denetim kurulunda görev alan yöneticilerin aday olabilmeleri için 2839 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmaları gerektiğine karar verilmesi gerekmektedir.

S O N U Ç : Açıklanan nedenlerle;

1- 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18. maddesinde yer alan "üst birlikler" kavramının, bu kavramdan önce gelen "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve kamu bankaları"nın üst birliklerini değil, müstakil üst birlikleri kapsadığı dikkate alındığında, 30 Mart 2014 tarihinde yapılacak olan Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde, müstakil olarak kurulmuş üst birliklerin yönetim ve denetim kurulunda görev alan yöneticilerin aday olabilmeleri için 2839 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmaları gerektiğine,

2- Karar örneğinin;

a) Türkiye Ziraat Odaları Birliği'ne,

b) Tüm il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına iç-mail olarak iletilmesi ve Kurulumuzun resmî internet sitesi www.ysk.gov.tr adresinde yayınlanması için Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne,

gönderilmesine,

23/11/2013 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
Sadi GÜVEN

Başkanvekili
Turan KARAKAYA

Üye
Muharrem COŞKUN

Üye
Mehmet KÜRTÜL

Üye
Nilgün İPEK

Üye
Ünal DEMİRCİ

Üye
Ali KAYA